

milena 'ya mektup- lar

ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN: NURİYE GÜLMAN

DÜNYA EDEBİYATI

franz
Kafka

MILENA'YA MEKTUPLAR

Franz Kafka

TİMAŞ YAYINLARI | 3153
Dünya Edebiyatı | 1

YAYIN YÖNETMENİ
İhsan Sönmez

EDİTÖR
Ayşe Tuba Ayman

KAPAK TASARIMI
Ravza Kızıltuğ

1. BASKI
Haziran 2013, İstanbul

13. BASKI
Aralık 2018, İstanbul

ISBN

ISBN 978-605-08-1127-8

9 786050 811278

TİMAŞ YAYINLARI
Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No: 5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24

timas.com.tr
timas@timas.com.tr
facebook.com/timasyayingrubu
twitter.com/timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık
Sertifika No: 12364

BASKI VE CİLT
Çınar Matbaacılık
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. No:34
Bağcılar / İstanbul
Telefon: (0212) 628 96 00
Matbaa Sertifika No: 12683

F. Kafka'nın M. Jajenská'ya yazdığı mektuplar:
F. Kafka, *Briefe an Milena*, S. Fisher Verlag, Frankfurt, 1952.
M. Jajenská'nın M. Brod'a yazdığı mektuplar ve notlar:
F. Kafka, *Letters to Milena*, Schocken Books, New York, 1990.

YAYIN HAKLARI

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak
Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

FRANZ KAFKA'DAN
MILENA JESENSKÁ'YA

[NİSAN 1920]

MERANO-AŞAĞI MAIS, OTTOBURG PANSİYONU¹

Sevgili Bayan Milena,

İki gün ve bir gecedir süren yağmur az evvel dindi, gerçi muhtemelen geçici bir süre için ama yine de kutlamaya değer bir olay, şimdi benim size yazmakla yaptığım gibi. Aslına bakarsanız, yağmur katlanılabilirdi benim için, nihayetinde burası yabancı bir yer—aslında sadece biraz yabancı—ama insanı iyi ediyor. Eğer izlenimlerim doğruysa (kısa, ayrık ve yarı-suskun geçen bir görüşme hafızadan çıkarılarak tüketilmemeli) siz de Viyana'nın yabancılığından memnunsunuz, sonrasında dış etkenlerden dolayı orada bulunmak bunaltıcı bir hal almış olabilir, ama yine de böylesi bir yabancılık sizi de mutlu etmiyor mu? (Belki de bu kötüye işarettir ve böyle olmamalıdır.)

Burada gayet iyiyim, daha fazla özen bu fani vücudun kaldırılabileceği bir şey değil. Odamın balkonu bahçe içinde; etrafı, boyunu aşan, çiçek açan çalılarla çevrili (buranın bitki örtüsü

1 Kafka Merano'ya Nisan başında geldi, bir süre kalacak yer aradıktan sonra 8 Nisan 1920'de Ottoburg Pansiyonu'na yerleşti.

bir garip, Prag'da su birikintilerinin donduğu havalarda burada balkonumun önü yavaş yavaş çiçeklenmeye başlıyor), dahası büsbütün güneşe bakıyor (ya da daha doğrusu bir haftadır olduğu gibi koyu bulutlarla kaplı gökyüzüne). Kertenkeleler ve kuşlar—birbirine hiç benzemeyen bu ikili—beni ziyaret ediyor: Merano'ya gelmenizi öyle çok isterdim ki.. Geçenlerde nefes alamamaktan bahsediyordunuz, bu ifadenin gerçek ve mecaz anlamı birbirine çok yakın ve burada her ikisi de biraz daha kolay hale gelebilir.

En içten selamlarımla

Sizin F Kafka

[NİSAN 1920]

MERANO-AŞAĞI MAIS, OTTOBURG PANSİYONU

Sevgili Bayan Milena,

Size Prag'dan, daha sonra da Merano'dan not yazdım. Cevap alamadım. Aslına bakarsanız notlar öyle acil bir cevap gerektirmiyordu. Eğer sessizliğiniz görece afiyetinizin bir işareti ise—ki bu durum yazmaya karşı isteksizliği beraberinde getirir—ziyadesiyle memnun olurum. Fakat—size yazmamın sebebi bu—yazdıklarımın sizi bir şekilde incitmiş de olabilirim (bütün dikkatime rağmen böyle bir şey olduysa gerçekten kaba biriyim demektir) ya da daha kötüsü, daha önce sözünü ettiğiniz, dingin, rahat anlar geride kalmış ve sizin için kötü zamanlar yeniden gelmiş olabilir. İlk olasılık için ne diyeceğimi bilmiyorum; bu durum bana o kadar uzak ve diğer her şey o kadar yakın ki. İkinci olasılık için de tavsiyede bulunmuyorum—Nasıl bulunabilirim zaten?—sadece şunu sormak istiyorum: Neden biraz Viyana dışına çıkmıyorsunuz? Sonuçta başkaları gibi yersiz yurtsuz değilsiniz. Bir süre Bohemya'da kalmak size taze bir güç getirmez mi? Benim bilemeyeceğim sebeplerden dolayı Bohemya'ya gitmek istemezseniz, o za-

man başka bir yer, belki Merano iyi olabilir. Burayı biliyor musunuz?

Her iki durumda da beklemedeyim. Ya daha fazla suskunluk; ki bu, “Merak etmeyin, her şey yolunda.” anlamına gelir. Ya da birkaç satır.

İçtenlikle Kafka

Bana öyle geliyor ki, yüzünüze dair ayrıntıları hiç hatırlamıyorum. Sadece, kafe masalarının arasından geçip gidişiniz, haliniz, kıyafetiniz... Bunlar hâlâ gözümün önünde.

[MERANO, NİSAN 1920]

Sevgili Bayan Milena,

Bunaltıcı Viyana âleminin ortasında çeviriyle² uğraşıyorsunuz. Nedense bu beni üzüyor ve utandırıyor. Wolff'tan³ bir mektup almış olmalısınız; en azından bana epey zaman önce böyle bir mektuptan bahsetmişti. Bir katalogta da yer almış bulunan “Katil” isimli uzun hikâyeyi ben yazmadım, bir yanlış anlaşılma olmuş, ama yazdıklarımın en iyisi olduğu iddia edildiğine göre doğru olduğunu da kabul edebiliriz.

Sonuncu ve ondan bir önceki mektubunuzdan anlaşıldığına göre, huzursuzluktan ve kaygı halinden tamamen ve kesin

2 Milena, Kafka'nın “Ateşçi” hikâyesinin çevirisi üzerinde çalışıyordu. “Ateşçi”, Kafka'nın tamamlanmamış romanı *Amerika*'nın ilk bölümüydü. Çevirisi *Kmen*'de 22 Nisan 1920 tarihinde yayımlandı, Kafka kardeşi Ottla'dan bunun yirmi kopyasını almasını istedi.

3 Kurt Wolff (1887-1963), Kafka'nın yayıncısı, muhtemelen Milena'nın Kafka'nın metinlerini Çekçeye çevirmesi için Wolff'un verdiği izinden bahsediliyor.

olarak kurtulmuşsunuz, bu hal kocanıza da sirayet etmiş; her ikiniz için de bunu ne çok istiyorum... Yıllar öncesinden bir pazar öğle sonrasını hatırlıyorum, Franzen İskelesi boyunca evlerin duvarlarını takip ederek geziniyordum; orada kendisi de çok farklı durumda olmayan kocanızla⁴ karşılaştım, iki kafa şişirme uzmanı ama doğaları birbirinden çok farklı. Sonrasında beraber mi yürüdük, yoksa birbirimizin yanından geçip gittik mi—bu iki olasılık arasındaki fark çok da büyük olmamalı—hiç bilmiyorum. Ama artık geçti, geçmişin derinliklerinde kalmalı. Evde durumlar iyi mi?

İçten selamlar

Sizin Kafka

4 Ernst Pollak (1887-1963) -1938'den sonra Çekçe yazılışı olan Polák'ı kullandı- Milena'yla Mart 1918'den beri evliydi.

[MERANO, NİSAN 1920]

Demek akciğerleriniz. Bütün gün kafamda evirip çevirdim, başka hiçbir şey düşünemedim. Hastalık beni dehşete düşürdüğünden değil; neyse ki zaten sizinki hafif bir vaka—belirtileriniz öyle olduğunu gösteriyor—ama ciddi bir akciğer hastalığı olsa bile (Batı Avrupa'nın yarısı az ya da çok sorunlu akciğerlere sahip), üç yıllık tecrübelerimden yola çıkarak hastalığın bana kötülüğünden ziyade iyiliğinin dokunduğunu söyleyebilirim. Bende üç yıl kadar önce bir gece yarısı kanlı tükürükle başladı. Kalktım ve yeni bir durumla karşılaşan herkes gibi afallamış ve doğal olarak biraz da korkmuş vaziyette (daha sonra öğrendiğim tavsiye edilen tedavi yöntemine göre yatakta kalmam gerekirken) pencereye gittim, dışarı sarktım, lavaboya gittim, odada dolandım, yatağa oturdum—kan hiç durmadı. Bir yandan çok da mutsuz değildim, çünkü—nere-deyse uykusuz geçen üç dört yılın ardından—kanın durması halinde uyuyabileceğimi belli belirsiz seziyordum. Gerçekten de kan durdu (o zamandan beri bir daha da gelmedi) ve gece boyunca huzur içinde uyudum. Sabah hizmetçi kız geldi (o zamanlar Schönborn Palaş'ta bir dairem vardı) iyi, hakikaten özverili ama fazla açık sözlü bir kızdı, kanı gördü ve şöyle dedi:

“Doktor Beyefendi, siz fazla yaşamazsınız.”⁵ Ama ben kendimi her zamankinden daha iyi hissediyordum, önce büroya, ancak öğleden sonra da doktora gittim. Hikâyenin bundan sonrasında kayda değer bir şey yok. Sadece şunu söylemek istiyorum: Beni korkutan hastalığınız değil (bilhassa belleğimi kurcalarken araya girip müdahale etmediğim zamanlarda bütün o narinliğin arasından bir köylü kızının direngenliğini görüyorum ve şu sonuca varıyorum: Hayır, siz hasta değilsiniz, bir uyarı belki ama bir akciğer hastalığı değil), gerçekten bu değil beni korkutan, bu rahatsızlığı tetikleyen şeyin ne olduğu. Öncelikle mektubunuzdaki birtakım şeyleri bilerek göz ardı ettiğimi söylemeliyim: Metelik yok—çay ve elma—her gün 2’den 8’e—bunlar benim anlayabileceğim şeyler değil, belli ki bilfiil sözlü olarak anlatılması gerekiyor. Bu yüzden bunları burada dikkate almıyorum (tabii ki sadece mektupta almıyorum, yoksa bunları unutmak mümkün değil), yalnızca, o zamanlar hastalığın bendeki keyfiyeti için zihnimde tertiplediğim ve daha pek çok duruma da uyan açıklamayı⁶ düşünüyorum. Şöyle ki; beyin kendisine tahmil edilen huzursuzluk ve acılara dayanamaz hale gelmişti. Şöyle diyordu: “Pes ediyorum, eğer burada bütünü korumasını birazcık önemseyen biri varsa, benim yükümün bir kısmını üzerine alsın ve böylece bir süre daha idare edelim.” Böylece akciğer bu göreve talip oldu, bunu yapmakla çok şey kaybetmeyecekti herhalde. Beyin ve

5 Bu cümle orijinal metinde Çekçe yazılmıştır: “Pane doktore, s Vámi to dlohu nepotrváč.”

6 Kafka kendi akciğer hastalığının psikosomatik bir olgu olduğunu düşünüyordu; ona göre, tekrarlanan evlilik denemelerinin yarattığı içsel çatışmaları kaldıracak gücü olmadığı için bu hastalığa yakalanmıştı. (krş. “Günlükler” 15 Eylül 1917.)

akciğer arasında benim bilgim dışında yapılan bu pazarlıklar müthiş geçmiş olmalı.

Peki şimdi ne yapacaksınız? Biraz bakıldığınız takdirde mesele kalmayacak muhtemelen. Yalnız birazcık da olsa bakılmanız gerektiğini sizi seven herkes anlamalı, bu noktada diğer her şey önemini yitirmeli. Hem bunda da bir kurtuluş yok mu? Söyledim ya, hayır, şaka yapmak istemiyorum, zaten hiç neşeli de değilim, siz bana yaşamınızı yeni ve daha sağlıklı olacak şekilde düzenlediğinizi haber verene kadar da olmayacağım. Neden Viyana'dan bir süreliğine ayrılmadığınızı son mektubunuzdan sonra sormuyorum artık, anlıyorum, ama Viyana yakınlarında da güzel yerleşim yerleri ve çeşitli olanaklar var bakılmanız için. Bugün başka şeylerden söz etmeyeceğim, gündeme getireceğim başkaca önemli bir şey yok. Diğer her şey yarına kalsın, beni heyecanlandıran ve utandıran, üzen ve sevindiren şu kitap için teşekkür de. Hayır, bugüne dair bir şey daha var: Eğer uykunuzun bir dakikasını bile çeviri için feda ederseniz, eğer ederseniz, beni lanetlemiş olacaksınız. Bu durum bir mahkemeye taşınırsa, fazladan araştırma yapmaya gerek görülmeden hemen karara bağlanacaktır: Onun uykusundan çaldı. Bununla suçlanacağım, hem de haklı olarak. Yani sizden bunu artık yapmamanızı rica ederken kendim için de mücadele ediyorum.

Mr. Frankl.

7 Milena bu imzayı (birkaç kez daha bu şekilde atılmış imzayla karşılaştıktan sonra) “Frank” olarak okudu ve daha sonra bunu Kafka için takma ad olarak kullanmaya başladı.

[MERANO, NİSAN SONU 1920]

Sevgili Bayan Milena,

Bugün başka şeylerden söz etmeyi planlıyordum ama mümkün olmayacak. Hastalığınızı fazla ciddiye aldığımdan değil; yapardım bunu, başka şeylerden söz ederdim, ama bir yerlerde, bir bahçe içinde, yarı yarıya gölgede kalan bir şezlong sizin için hazır olmalı ve elinizin erişebileceği uzaklıkta da on bardak kadar süt. Bu yer Viyana'da da olabilirdi; hatta hemen, yazın; ama açlık ve huzursuzluk olmadan. Bu mümkün değil mi? Bunu mümkün hale getirecek kimse yok mu? Doktor ne diyor?

Çevirinizi büyük zarfın içinden çıkardığımda âdeta hüsrana uğradım. Sizinle ilgili bir şeyler duymak istiyordum ve duymak istediğim şey, bu eski mezardan gelen o çok tanıdık sesler değildi. Neden aramıza girmişti bu çeviri? Sonradan fark ettim ki aramızı bulan oydu zaten. Öte yandan, yine de bu büyük sorumluluğu üzerinize almanızı anlamıyorum ve her bir cümlecik için gösterdiğiniz sadakat karşısında gerçekten duyulanıyorum. Bu, benim Çek dili için ihtimal vermediğim bir ustalıkla ve hoş, saf bir yetkeyle uygulanmış bir sadakat.

Almanca ve Çekçe birbirine bu kadar yakın mı? Ama ne olursa olsun, bu fazlasıyla kötü bir hikâye; bunu, sevgili Bayan Milena, size görülmemiş bir kolaylıkla her satırda ispatlayabilirim; yalnız bu durumda hikâyeye karşı duyduğum hoşnutsuzluk kanıtlardan daha ağır basar. Hikâyeyi beğenmeniz elbette ona bir değer katıyor, ama benim dünyaya bakış açımı da biraz bulanıklaştırıyor. Bundan bahsetmeyeyim artık. *Bir Köy Hekimi*'ni⁸ Wolff size gönderecek, ona yazdım.

Tabii ki Çekçe anlıyorum. Neden hiç Çekçe yazmadığınızı size daha önce birkaç kez sormak istedim. Almancaya hâkim olmadığınızdan değil. Çoğunlukla şaşılacak derecede hâkimsiniz, hâkim olmadığınız durumlarda dil kendi isteğiyle boyun eğiyor size, böyle olması da ayrıca güzel; bir Alman'ın bile kendi dilinden beklemeye cesaret edemeyeceği bir şey bu, bir Alman bu kadar kişisel yazmaya cesaret edemez. Ama bana Çekçe yazmanızı isterdim, çünkü sizin diliniz o, çünkü Milena bütünlüğüyle sadece orada bulunabilir (çeviri bunu gösteriyor), oysa burada sadece Viyanalı ya da kendini Viyana'da yaşamaya koşullandıran bir Milena var. Bu yüzden Çekçe yazın lütfen. Bir de bahsettiğiniz yazı dizisini gönderin. Bayağı olabilir, siz benim hikâyemi—bayağılığına rağmen—okumakta sebat ettiniz. Bilmiyorum, nereye kadar okudunuz. Sanırım ben de yapabilirim bunu, yapamasam bile, bulabildiğim en iyi yargıya sıkı sıkı tutunurum.

8 Kafka'nın hikâyelerinin bulunduğu *Bir Köy Hekimi* adlı kitabı.

Nişanlılık durumumu⁹ soruyorsunuz. Ben iki kere (aslında üç de denebilir, aynı kızla iki kere) nişanlandım, üç kere evliliğin kıyısından döndüm. Birincisi tamamen bitti (duyduğuma göre kız evlenmiş, bir de erkek çocuğu olmuş), ikincisi hâlâ devam ediyor ama evlilik ihtimali yok, aslında devam etmiyor ya da taraflardan bağımsız bir hayat sürüyor demek daha doğru. Genel olarak bu konularda ya da herhangi bir konuda erkeklerin bir ihtimal daha çok acı çektiklerini fark ettim, daha açıklayıcı olmak gerekirse, erkekler böyle meselelerde daha dayanıksızlar, oysa kadınlar suçluluk hissetmeksizin acı çekiyorlar daima, hem “ellerinde olmadan” değil, gerçek anlamda, ki bu da belki nihayetinde “ellerinde olmadan”a çıkıyordur. Aslına bakarsanız böyle şeylere kafa yormanın bir anlamı yok. Bu, cehennemdeki tek bir kazanı devirmek için uğraşmaya benziyor; ilkinde başarılı olamazsınız, ikincisinde başarılı olsanız bile, kazanın dışına taşan kızgın maddede yanarsınız, ama cehennem bütün ihtişamıyla öylece durmaktadır. İşe başka yerden başlamak gerek.

Öncelikle, ne olursa olsun bir bahçede uzanın ve hastalığın—hele ki öyle esaslı bir şey değilse—mümkün olduğunca tadını çıkarın. Gerçekten pek tatlı yanları vardır.

Sizin Franz K

9 Kafka, Felice Bauer’le (1887-1960; başka bir yerde “Berlin’le mektuplaşmalar”dan söz ettiğinde Bauer’i kastediyordu) iki kez nişanlandı: 1914 Mayısı’nda ve 1917 Temmuz’unda. 1919 sonbaharında ise Julice Wohryzek’le nişanlandı.

[MERANO, NİSAN-MAYIS 1920]

Sevgili Bayan Milena,

Benim iradem dışında mektubumdan anlamayasınız diye önceden söyleyeyim: Yaklaşık on dört gündür giderek artan bir uykusuzluk çekiyorum, aslına bakarsanız bu durum beni endişelendirmiyor; böyle zamanlar gelir geçer ve daima gereğinden fazla sebeple açıklanır (gülünç bir şekilde, Baedeker'e göre Merano'nun havası da buna sebep olabilirmiş). Bu sebepler bazen görünür olmasa da insanı bir kütük kadar hissiz, aynı zamanda yabani bir hayvan kadar huzursuz yapıyor.

Ama beni memnun eden bir şey de var: Rahatça uyumuşsunuz, gerçi bu biraz "tuhaf"mış, daha dün "izânınızı kaybetmiş bir halde" imişsiniz, ama yine de rahatça uyumuşsunuz. Uyku bana geceleyin de uğrasa, gideceğini bilir, durumu sineye çekerim. Zaten isyan etmek de safdillik olurdu; uyku varlıkların en masumu, uykusuz insansa en suçlusunu.

Siz de kalkmış son mektubunuzda bu uykusuz insana teşekkür ediyorsunuz. Durumdan haberi olmayan bir yabancı mektubunuzu okusaydı, şöyle düşünürdü: "Nasıl bir insan bu!

Herhalde dağları yerinden oynattı.” Aslında o adam hiçbir şey yapmadı, parmağını bile (yazmak için kullandığı parmak hariç) oynatmadı, sütle ve iyi gıdalarla besleniyor: Önüne sürekli değil ama sık sık “çay ve elma” geliyor, her şeyi oluru, dağları da kendi haline bırakıyor. Dostoyevski’nin ilk başarısının hikâyesini¹⁰ biliyor musunuz? Bu hikâye aslında pek çok şeyi özetler, ama benim burada anmamın asıl sebebi büyük isimlerin sağladığı kolaylık, yoksa bitişik komşunun ya da daha yakındaki birinin hikâyesi de aynı anlamı taşıyabilirdi. Yalnız hikâyeyi yarım yamalak biliyorum, isimleri bile. Dostoyevski ilk romanı *İnsancıklar*’ı yazıyormuş, o zamanlar edebiyatçı dostu Grigoryev’le birlikte yaşıyorlarmış. Adam aylardır masanın üstünde duran üzerleri yazılı kâğıtları görüyormuş gerçi ama roman bitene kadar beklemiş taslağı almak için. Okumuş, romana hayran kalmış ve Dostoyevski’ye söylemeden o zamanın ünlü eleştirmeni Nekrasov’a götürmüş. Gece yarısı 3’e doğru Dostoyevski’nin kapısı çalınmış. Gelenler Grigoryev’le Nekrasov’muş. Odaya girmişler, öpüp kucaklamışlar D.’yi. Dostoyevski’yi o zamana kadar tanımayan Nekrasov ona Rusya’nın umudu diyormuş, büyük bir kısmı

10 Dostoyevski bu hikâyeyi günlüğünde daha farklı anlatır: “Bundan sonra uyuyabilir miydim hiç? Ne mutluluk—böyle bir başarı! Ama her şeyden önce—bu benim için güzel bir duyguydu, çok iyi hatırlıyorum: ‘Biri başarılı oldu, tamam, insan onu över, karşılaşınca tebrik eder, ama bu insanlar sabahın dördünde beni uyandırmak için gözyaşlarıyla geldiler, çünkü bu uykudan daha kıymetli!.. Ah, bu ne kadar da güzel!’ işte bunları düşünmüştüm, nasıl uyuyabilirdim ki?” Kafka’nın, Grigoryev olarak andığı kişi D.V. Grigorovich’ti. Bu olayı Grigorovich de anılarında anlatır. Bu anılar, Kafka’da da bir kopyası bulunan Dostoyevski’nin mektuplarının toplandığı kitabın eklerinde yayımlanmıştır.

romana dair olan sohbet iki saat sürmüŝ, misafirler sabaha karşı oradan ayrılmıŝlar. Bu geceden her zaman ömrünün en mutlu gecesi olarak bahseden Dostoyevski, pencereye yaslanmış, misafirlerinin gidiŝini izlemiş ve kendini tutamayarak ağlamaya başlamış. Buradaki temel duygusu, kendisinin yazdığına göre, nerede yazmış olduğunu hiç hatırlamıyorum, aşağı yukarı şöyle bir ŝeymiş: “Ŗu harika insanlar! Ne kadar iyi ve asiller! Bense ne kadar adiyim. İçimi görebilselerdi! Söylesem inanmazlar.” Dostoyevski'nin sonra bir de onlara imrenmeye koyulması bir gösteriŝten ibaret, bunlar yenilmez gençliğin gereksindiği son sözler sadece ve sonuna geldiğim hikâyeme ait değiller artık. Bu hikâyenin idrak edilemeyen gizemi ne biliyor musunuz sevgili Bayan Milena? Sanırım ŝu: Grigoryev ve Nekrasov, genelleyerek konuşacak olursak, Dostoyevski'den daha asil değillerdi elbette. O gece Dostoyevski'nin de baŝvurmadıđı ve münferit durumlarda pek işe yaramayan bu genelleme iŝini bir kenara bırakıp sadece Dostoyevski'ye kulak verirseniz, siz de, Gr. ve N.'nin gerçekten harika, D.'ninse mundar, son derece adi olduğuna, Gr. ve N. gibi bir insan olmanın yakınından bile geçemeyeceğine, hele hiç hak etmediği büyük iyiliklerinin karŝılıđını ödemesinin söz konusu bile olamayacağına inanırsınız. Ulaŝılmazlıklarını ima edercesine uzaklaŝmalarını pencereden görür gibi oluyor insan. Maalesef bu hikâyeye, Dostoyevski'nin büyük isminin altında ezilmiŝtir. Uykusuzluđum beni nerelere sürükledi? Emin olun, iyi niyet taŝımayan hiçbir ŝeye değil...

Sizin Franz K